

چرا آموزگار پایه باید درس قرآن را تدریس کند؟

یا دو ساعت به کلاس می‌آید و فقط یک درس را به دانش‌آموزان تدریس می‌کند.

۳. در دوره ابتدایی، آشنایی و تسلط معلم بر روش‌های یاددهی - یادگیری، از آشنایی با محتوای درس، اهمیت بیشتری دارد و معمولاً معلمان ابتدایی در این امر از معلمان خاص یک درس توانایی بیشتری دارند.

۴. تدریس درس قرآن توسط فردی غیر از معلم پایه، فرصت مهم تربیتی را به‌ویژه در حوزه تربیت دینی از نظام تعلیم و تربیت سلب می‌کند. دانش‌آموزان به‌طور پیدای و پنهان از آغاز نوعی تمایز و دوگانگی میان تعلیم‌دهندگان و تربیت‌کنندگان علوم دینی و علوم غیردینی می‌بینند. از سوی دیگر نیز، معلم پایه احساس می‌کند وظیفه خطیر و حساس تربیت دینی و تعلیم آموزه‌های دینی برعهده فرد دیگری است و او نه وظیفه و نه صلاحیت چنین کاری را دارد!

۵. مهم‌ترین هدف درس قرآن در دوره ابتدایی، آموزش روخوانی قرآن است. مهارت روخوانی قرآن با سوادآموزی فارسی کاملاً مرتبط است. در برنامه فعلی آموزش قرآن، این بخش از آموزش بر سوادآموزی فارسی مبتنی است. معلمان دوره ابتدایی به دلیل آشنایی با روش‌های سوادآموزی فارسی در آموزش روخوانی از دیگران، مانند مربی پرورشی، معلمان خاص آموزش قرآن و... موفق‌تر عمل می‌کنند.

۶. برقراری ارتباط میان دروس مختلف و استفاده از فرصت‌های مناسب برای تقویت یادگیری مفاهیم و مهارت‌های مورد نظر که از نکات بسیار مهم آموزش و پرورش است، در صورتی امکان دارد که دروس مختلف توسط یک معلم (آموزگار پایه) تدریس شود. این امر در دوره ابتدایی از اهمیت و ضرورت ویژه‌ای برخوردار است.

چه بسا بتوان بر شمار این دلایل افزود که به دلیل محدودیت فضا از آن‌ها می‌گذریم. ممکن است گفته شود معلمان پایه از توانایی علمی و عملی لازم برای آموزش قرآن بهره‌مند نیستند. در پاسخ می‌گوییم:

۱-۶. چرا معلم در رشته کاردانی یا کارشناسی آموزش ابتدایی، در همه دروس توانایی علمی و عملی لازم را پیدا می‌کند و مجوز آموزش آن دروس را به‌دست

در شماره قبل، درباره نسبت معلمان با قرآن کریم نکاتی را با خوانندگان محترم مجله در میان گذاشتیم و درخواست شد که همکاران محترم نیز نظر خود را در این باره با ما در میان گذارند. پرداختن به معلمان از میان همه مسائل مربوط به آموزش قرآن از این‌روست که نیروی انسانی به حکم عقل، تجربه، نظر مدیران و کارشناسان، نه در حوزه آموزش و پرورش، بلکه در همه مسائل انسانی و اجتماعی، مهم‌ترین عامل یا مانع دستیابی به اهداف است. شاید هیچ مسئله‌ای همچون اهمیت و اولویت نیروی انسانی و معلمان، مورد اجماع همه مدیران ارشد جامعه و به‌ویژه وزیران محترم آموزش و پرورش از گذشته‌های دور تاکنون نبوده است. از این‌رو، پرداختن به رفع مشکلات معلمان، ارتقای انگیزه و توانایی‌های علمی و حرفه‌ای آن‌ها در صدر برنامه‌های ایشان قرار داشته و دارد.

سال‌هاست که براساس منطقی روشن، آموزش قرآن در دوره ابتدایی باید برعهده آموزگاران پایه باشد و آن‌قدر این موضوع از حساسیت برخوردار بوده که در جلسات ۶۷۷ و ۸۴۴ «شورای عالی آموزش و پرورش» تدریس درس قرآن توسط آموزگار پایه تصویب شده است.

بجاست فرصت را مغتنم شماریم و در ارتباط با این موضوع، نکات مهمی را متذکر شویم:
الف. چرا آموزگار پایه باید درس قرآن را تدریس کند؟

۱. اگر «تک‌معلمی» در دوره ابتدایی از منطقی برخوردار است که چنین است، همان منطقی، دلیل تدریس درس قرآن توسط همان معلم نیز هست.

۲. در دوره ابتدایی، برقراری ارتباط عاطفی و شناخت روحيات، توانایی‌ها و ظرفیت ذهنی و ویژگی‌های فردی هر دانش‌آموز از مهم‌ترین دلایل توفیق در تعلیم و تربیت است. این امر برای معلم پایه که در طول هفته با دانش‌آموزان ارتباط دارد، میسر است؛ نه معلمی که یک

می آورد، اما مهارت لازم را برای تدریس درس قرآن پیدا نمی کند؟! اگر چنین وضعی در سال های اولیه پس از پیروزی انقلاب اسلامی قابل توجیه بود، اینک پس از گذشت بیش از سه دهه از پیروزی انقلاب اسلامی هیچ توجیه موجهی ندارد. از گذشته های دور دانشجویان رشته آموزش ابتدایی در دروسی مانند فارسی، ریاضی و علوم، حداقل در سه زمینه آموزش می دیدند: اول ارتقای علمی در هر یک از این موضوعات؛ دوم روش های تدریس؛ سوم بررسی کتاب های درسی این دروس. آیا چنین واحدهای درسی برای درس قرآن نیز به میزان کافی در رشته آموزش ابتدایی پیش بینی شده است؟! یا به علت نظرات ناقص و غلط و اینکه دیگرانی هستند تا قرآن را تدریس کنند، ظرفیت کافی برای واحدهای درسی جدید وجود ندارد و برخی دلیل تراشی های دیگر، از تربیت و تعلیم مناسب آموزگار ابتدایی در حوزه تدریس قرآن طفره رفته ایم؟!

۱-۲. این گونه نیست که همیشه جانشین آموزگار پایه بیش از او در آموزش قرآن توانایی داشته باشد؛ به ویژه اینکه با رویکرد، اهداف و روش های برنامه آموزش قرآن در دوره ابتدایی آشنا و از تسلط لازم برخوردار باشد؛ به خصوص که معمولاً مدیران یا مربیان پرورشی در دوره های ضمن خدمت مربوط به دروس شرکت نمی کنند، و گاهی نیز شرکت آن ها ممنوعیت اداری دارد.

ب) چرا مدیران یا مربیان پرورشی برای تدریس درس قرآن مناسب نیستند؟

۱. حضور مدیر و مربی پرورشی در کلاس درس هیچ گاه از نظم قابل قبول برخوردار نیست. مدیر و مربی پرورشی وظایف و مسئولیت های مشخصی در مدرسه دارند که در هر زمانی ممکن است آن ها را به خود مشغول کند. این موضوع هیچ کلاس درسی را در امان نمی گذارد و هر لحظه ممکن است مدیر یا مربی را به علتی از کلاس خارج کند تا پاسخ گوی مسئله پیش آمده باشد.

۲. بارها دیده و شنیده شده است، وقتی کلاس درس به مدیر یا مربی سپرده می شود، به دلیل وظایف و اشتغالاتی که ایشان دارند، کلاس درس را به بیان

همان امور اختصاص می دهند. مدیر به تذکرات عمومی و مشکلات درسی، اخلاقی، فردی و... دانش آموزان می پردازد و یا مربی، امور فوق برنامه و مسائل مربوط به خود را رتق و فتق می کند و باز اولین قربانی، درس قرآن و محرومیت دانش آموزان از یادگیری کتاب خداست.

۳. همان طور که ذکر شد، مدیر و مربی یا وقت نمی کنند در کلاس های توجیهی ضمن خدمت شرکت کنند و یا اگر هم منعی نباشد، معمولاً حضور نمی یابند، چون معلوم نیست که قرار است قرآن تدریس کنند یا نه. باز دیدهای به عمل آمده و گزارش های دریافتی دال بر آن است که مدیران و مربیان کمترین اطلاع را از برنامه های آموزشی و روش های جدید تدریس دارند؛ به خصوص روش هایی که مربوط به تدریس دروس خاص می شوند. گاهی دبیران قرآن دوره متوسطه از ضعف دانش آموزان در خواندن قرآن گلایه دارند و می گویند دانش آموزان با توانایی لازم و تعریف شده از دوره ابتدایی به دوره متوسطه نمی آیند. یا اگر برخی کاستی ها را در اخلاق و رفتار، اعتقادات و تربیت انسانی و اسلامی فرزندانمان سراغ داریم، خوب است نیم نگاهی هم به کاستی هایی که در سرمایه گذاری این امور پیش آمده است داشته باشیم.

باید در مراکز تربیت معلم و به تعبیر جدید آن در پردیس ها به ویژه در رشته آموزش ابتدایی، معلمان را در دروس قرآن و دینی در حد مطلوب و قابل قبول آموزش دهیم. کمیت و کیفیت واحدهای درسی را در این دروس متعادل و متوازن سازیم. آموزش های ضمن خدمت را با جدیت به دو شکل حقیقی و مجازی برای ارتقای توان علمی و حرفه ای معلمان به ویژه در دوره ابتدایی برنامه ریزی و اجرا کنیم، و دروس قرآن و دینی را حداقل از سهم طبیعی خود در کنار سایر دروس برخوردار سازیم.

در پایان باز هم از شما خوانندگان و معلمان عزیز تقاضا می شود که مطالب خود را در آسیب شناسی درس قرآن در سه حوزه برنامه درسی و کتاب، معلمان و اجرای برنامه، با ما در میان بگذارید و از راهها و عوامل ارتقای این سه حوزه نیز سخن بگویید.

پی نوشت
* نمونه هایی از این بخش نامه ها در دفتر مجله موجود است.

مسعود وکیل
هیئت تحریریه